

Sygn. akt II Ca 30/16

POSTANOWIENIE

Dnia 29 czerwca 2016 roku

Sąd Okręgowy w Szczecinie II Wydział Cywilny Odwoławczy

w składzie:

Przewodniczący:	SSO Sławomir Krajewski (spr.)
Sędziowie:	SO Violetta Osińska SO Agnieszka Tarasiuk - Tkaczuk
Protokolant:	stażysta Anna Grądzik

po rozpoznaniu na rozprawie w dniu 29 czerwca 2016 roku w S.

sprawy z wniosku (...) **Spółki z ograniczoną odpowiedzialnością w P.**

z udziałem **R. K., (...) Spółki Akcyjnej w P.**

o zasiedzenie

na skutek apelacji uczestnika R. K. od postanowienia Sądu Rejonowego w Gryficach z dnia 21 października 2015 roku, sygn. akt I Ns 533/13

uchyla zaskarżone postanowienie w zakresie rozstrzygnięć zawartych w punktach I, II, III, V, VI i w tej części przekazuje sprawę Sądowi Rejonowemu w Gryficach do ponownego rozpoznania, pozostawiając temu Sądowi rozstrzygnięcie o kosztach instancji odwoławczej.

SSO Violetta Osińska SSO Sławomir Krajewski SSO Agnieszka Tarasiuk - Tkaczuk

Sygn. akt II Ca 30/16

UZASADNIENIE

(...) spółka z ograniczoną odpowiedzialnością w P. wniosła o stwierdzenie, że:

- poprzednik prawny wnioskodawczyni z dniem 29 listopada 2003 roku nabył przez zasiedzenie służebność gruntową w treści odpowiadającej służebności przesyłu polegającej na nieodpłatnym korzystaniu - w szczególności eksploatacji, dokonywania kontroli, przeglądów, konserwacji, modernizacji i remontów, usuwaniu awarii, wymiany urządzeń infrastruktury elektroenergetycznej, wycince ewentualnych zadrzewień i zakrzewień umożliwiających właściwą obsługę i eksploatację tych urządzeń, swobodnego wstępu do nich w celu wykonania prac przyłączeniowych oraz na prawie wstępu na obciążony grunt w celu wykonania przedmiotowych prac, a także na dystrybucji energii elektrycznej oraz na obowiązku powstrzymania się przez każdorazowego właściciela nieruchomości obciążonej od wznoszenia budowli i upraw pod linią i obok słupów energetycznych w odległości zgodnej z obowiązującymi przepisami - ze 1354,58 m² z nieruchomości stanowiącej własność uczestnika R. K.,

stanowiącej działkę nr (...) położonej w B., dla której Sąd Rejonowy w Gryficach prowadzi księgę wieczystą KW nr (...) w części, na której posadowione jest urządzenie infrastruktury elektroenergetycznej w postaci linii napowietrznej 110 kV nr (...) K. - G. wraz z konstrukcją wsporczą - pas gruntu o szerokości 6 m i długości 225 m oraz powierzchni pod słupem 4,58 m²,

- poprzednik prawny wnioskodawczyni z dniem 31 grudnia 2002 roku nabył przez zasiedzenie służebność gruntową w treści odpowiadającej służebności przesyłu polegającej na nieodpłatnym korzystaniu - w szczególności eksploatacji, dokonywania kontroli, przeglądów, konserwacji, modernizacji i remontów, usuwaniu awarii, wymiany urządzeń infrastruktury elektroenergetycznej, wycince ewentualnych zadrzewień i zakrzewień umożliwiających właściwą obsługę i eksploatację tych urządzeń, swobodnego wstępu do nich w celu wykonania prac przyłączeniowych oraz na prawie wstępu na obciążony grunt w celu wykonania przedmiotowych prac, a także na dystrybucji energii elektrycznej oraz na obowiązku powstrzymania się przez każdorazowego właściciela nieruchomości obciążonej od wznoszenia budowli i upraw pod linią i obok słupów energetycznych w odległości zgodnej z obowiązującymi przepisami - ze 450 m² z nieruchomości stanowiącej własność uczestnika R. K., stanowiącej działkę nr (...) położonej w B., dla której Sąd Rejonowy w Gryficach prowadzi księgę wieczystą KW nr (...) w części, na której posadowione jest urządzenie infrastruktury elektroenergetycznej w postaci linii napowietrznej 15 kV nr 26 wraz z konstrukcją wsporczą - pas gruntu o szerokości 3,6 m i długości 125 m,
- poprzednik prawny wnioskodawczyni z dniem 31 grudnia 2007 roku nabył przez zasiedzenie służebność gruntową w treści odpowiadającej służebności przesyłu polegającej na nieodpłatnym korzystaniu - w szczególności eksploatacji, dokonywania kontroli, przeglądów, konserwacji, modernizacji i remontów, usuwaniu awarii, wymiany urządzeń infrastruktury elektroenergetycznej, wycince ewentualnych zadrzewień i zakrzewień umożliwiających właściwą obsługę i eksploatację tych urządzeń, swobodnego wstępu do nich w celu wykonania prac przyłączeniowych oraz na prawie wstępu na obciążony grunt w celu wykonania przedmiotowych prac, a także na dystrybucji energii elektrycznej oraz na obowiązku powstrzymania się przez każdorazowego właściciela nieruchomości obciążonej od wznoszenia budowli i upraw pod linią i obok słupów energetycznych w odległości zgodnej z obowiązującymi przepisami - ze 378 m² z nieruchomości stanowiącej własność uczestnika R. K., stanowiącej działkę nr (...) położonej w B., dla której Sąd Rejonowy w Gryficach prowadzi księgę wieczystą KW nr (...) w części, na której posadowione jest urządzenie infrastruktury elektroenergetycznej w postaci linii napowietrznej 15 kV, nr 41 wraz z konstrukcją wsporczą - pas gruntu o szerokości 3,6 m i długości 105 m.

Pismem z dnia 26 czerwca 2014 roku wnioskodawczyni sprecyzowała wniosek wskazując, iż wnosi o stwierdzenie, iż zasiedzenie służebności gruntowej w treści służebności przesyłu odnośnie linii 110 kV nr (...) nastąpiło na rzecz Grupy (...) S.A. z dniem 29 listopada 2003 roku, odnośnie linii 15kV nr 26 na rzecz Grupy (...) S.A. z dniem 31 grudnia 2002 roku, a odnośnie linii 15 kV nr 41 na rzecz wnioskodawczyni z dniem 31 grudnia 2007 roku.

Uczestnik postępowania R. K. wniósł o oddalenie wniosku.

(...) S.A. w P. poparła wniosek.

Postanowieniem z dnia 21 października 2015 roku Sąd Rejonowy w Gryficach, sygn. akt I Ns 533/13:

I. ustalił, iż poprzednik prawny wnioskodawczyni (...) Spółki z ograniczoną odpowiedzialnością w P., Grupa (...) Spółka Akcyjna z siedzibą w P. nabyła na nieruchomości uczestnika R. K. stanowiącej działkę gruntu nr (...), położonej w B., gmina G., dla której Sąd Rejonowy w Gryficach prowadzi księgę wieczystą (...) z dniem 30 listopada 2003 roku służebność gruntową odpowiadającą prawu służebności przesyłu polegającą na korzystaniu z nieruchomości obciążonej dla celów eksploatacji, przeglądów, konserwacji, remontów, usuwaniu zakrzewień, dystrybucji urządzeń infrastruktury elektroenergetycznej linii napowietrznej 110 kV, nr (...), relacji K. - G., w ramach której znajduje się jedna konstrukcja wsporcza oraz prawie wstępu na obciążoną nieruchomość w celu przeprowadzania tychże czynności w zakresie ograniczonym do pasa grunt stanowiącego trapez o długości ramion 225,44 m i 225,49 m, szerokości 6 m

oraz o powierzchni 1352,79 m², w przebiegu sprzed rozbudowy linii w 2013 r., zgodnie z opinią biegłego geodety R. Z. z dnia 6 maja 2015 roku, stanowiącą integralną część niniejszego postanowienia (jak na k. 451, 452, 487 akt);

II. ustalił, iż poprzednik prawny wnioskodawczyni (...) Spółki z ograniczoną odpowiedzialnością w P., Zakład (...) Spółka Akcyjna w S. nabyła na nieruchomości uczestnika R. K. stanowiącej działkę gruntu nr (...), położonej w B., gmina G., dla której Sąd Rejonowy w Gryficach prowadzi księgę wieczystą (...) z dniem 1 stycznia 1999 roku służebność gruntową odpowiadającą prawu służebności przesyłu polegającą na korzystaniu z nieruchomości obciążonej dla celów eksploatacji, przeglądów, remontów, modernizacji, dystrybucji urządzeń infrastruktury elektroenergetycznej linii napowietrznej 15 kV, nr 26, w ramach której znajduje się jedna konstrukcja wsporcza oraz prawie wstępu na obciążoną nieruchomość w celu przeprowadzania tychże czynności w zakresie ograniczonym do pasa grunt stanowiącego trapez o długości ramion 126,59 m i 132,97 m, szerokości 3,60 m oraz o powierzchni 467,20 m², zgodnie z opinią biegłego geodety R. Z. z dnia 6 maja 2015 roku, stanowiącą integralną część niniejszego postanowienia (jak na k. 451,452, 487 akt);

III. ustalił, iż (...) Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością w P. nabyła na nieruchomości uczestnika R. K. stanowiącej działkę gruntu nr (...), położonej w B., gmina G., dla której Sąd Rejonowy w Gryficach prowadzi księgę wieczystą (...) z dniem 1 stycznia 2008 roku służebność gruntową odpowiadającą prawu służebności przesyłu polegającą na korzystaniu z nieruchomości obciążonej dla celów eksploatacji, przeglądów, remontów, modernizacji, dystrybucji urządzeń infrastruktury elektroenergetycznej linii napowietrznej 15 kV, nr 41, w ramach której znajduje się jedna konstrukcja wsporcza oraz prawie wstępu na obciążoną nieruchomość w celu przeprowadzania tychże czynności w zakresie ograniczonym do pasa grunt stanowiącego trapez o długości ramion 112,59 m i 117,61 m, szerokości 3,90 m oraz o powierzchni 448,60 m², zgodnie z opinią biegłego geodety R. Z. z dnia 6 maja 2015 roku, stanowiącą integralną część niniejszego postanowienia (jak na k. 451,452, 487 akt);

IV. oddalił wniosek w pozostałym zakresie;

V. ustalił, iż wnioskodawczym i uczestnicy ponoszą koszty postępowania we własnym zakresie;

VI. nakazał ściągnąć od wnioskodawczyni (...) Spółki z ograniczoną odpowiedzialnością w P. na rzecz Skarbu Państwa-Sądu Rejonowego w Gryficach kwotę 468,78 zł tytułem zwrotu nieuiszczonych kosztów sądowych.

Sąd Rejonowy oparł swoje rozstrzygnięcie na następujących ustaleniach:

Od 21 listopada 1959 roku nieruchomość położona w B., dla której Sąd Rejonowy w Gryficach prowadzi księgę wieczystą KW nr (...), składająca się obecnie z działki nr (...) stanowiła własność osób fizycznych. W dniu 17 stycznia 2000 roku nieruchomość nabył R. K..

Na nieruchomości stanowiącej działkę nr (...) usytuowane były i są:

- linia napowietrzna 110 kV nr (...) K. - G. wraz z konstrukcją wsporczą zajmująca pas gruntu stanowiący trapez o długości ramion 225,44 m i 225,49 m, o szerokości w skrajnych punktach 6 m oraz o powierzchni 1352,79 m², oddana do użytku dnia 29 listopada 1973 roku (przebieg sprzed przebudowy, która miała miejsce w 2013 roku),
- linii napowietrzna 15 kV nr 26 wraz z konstrukcją wsporczą zajmująca pas gruntu stanowiący trapez o długości ramion 126,59 m i 132,97 m, o szerokości w skrajnych punktach 3,6 m oraz o powierzchni 467,20 m², wybudowana w 1968 roku,
- linii napowietrzna 15 kV nr 41 wraz z konstrukcją wsporczą zajmująca pas gruntu stanowiący trapez o długości ramion 112,59 m i 117,61 m, o szerokości w skrajnych punktach 3,9 m oraz o powierzchni 448,60 m², wybudowana w latach 1974 -1977,

- linii napowietrzna 15 kV, nr 640 wybudowana w latach 90 - tych XX wieku.

Od chwili zakończenia budowy poszczególnych linii były one eksploatowane, odbywała się dystrybucja energii, poddawano je okresowym przeglądom, remontowano, dodatkowo w przypadku linii 110 kV nr (...) usuwano zakrzewienia znajdujące się w obrębie słupa, w 1997 roku wykonano wymalowanie antykorozyjne słupów wraz z konserwacją fundamentów, zaś w przebiegu linii nr 26 w 1997 roku przeprowadzono modernizację polegającą na wymianie słupów i w ramach obydwu linii 15 kV na przestrzeni lat dokonywano malowania słupów, wymieniono izolatory (lata 80-te XX wieku), zmieniono słupy drewniane na betonowe. W ramach przebiegu linii przez działkę nr (...) nie miały miejsca awarie wymagające usunięcia, nie dokonywano kontroli, nie zakazywano, ani nie zobowiązywano poszczególnych właścicieli nieruchomości do powstrzymania się od uprawiania gruntów i wznoszenia budowli pod liniami oraz obok słupów, a pod liniami nr 26 i nr 41 nie dokonywano wycinki drzew i krzewów.

Linia 110 kV nr (...) została przebudowana w 2013 roku i jej obecny przebieg w ramach działki nr (...) częściowo przebiega w granicach pasa gruntu wykorzystywanego przez wnioskodawczynię i jej poprzedników prawnych w związku z eksploatacją linii 110 kV sprzed przebudowy, osie linii przebiegają odmiennie.

Właściciel urządzeń elektroenergetycznych (...) sp. z o.o., uzyskała decyzję Starosty (...) z dnia 13 stycznia 2012 roku w przedmiocie ograniczenia sposobu korzystania z nieruchomości stanowiącej działkę nr (...) poprzez zezwolenie wnioskodawczym na przebudowę linii 110 kV.

Urządzenia położone na nieruchomości uczestnika R. K. stanowią środki trwałe majątku wnioskodawcy, a wcześniej jego poprzedników prawnych.

Z dniem 1 kwietnia 1958 roku Zakład (...) przyjął nazwę Zakład (...). Przedmiotem działania Zakładu była m.in. eksploatacja sieciowych urządzeń energetycznych oraz elektrowni niewydzielonych. Na mocy zarządzenia nr 232 Ministra Górnictwa i Energetyki z dnia 25 listopada 1958 roku utworzono przedsiębiorstwo państwowe Zakłady (...).

W 1969 roku dostawą energii elektrycznej zajmowały się Zakłady (...) - Przedsiębiorstwo Państwowe Zakład (...) w S..

Zarządzeniem Ministra Przemysłu i Handlu nr 196/O./93 z dnia 9 lipca 1993 roku Zakład (...) w S. został przekształcony w jednoosobowa spółkę Skarbu Państwa o nazwie Zakład (...) Spółkę Akcyjną w S., której to firma została zmieniona na (...) Spółka Akcyjna w S. (postanowienie Sądu Rejonowego w Szczecinie z dnia 27 grudnia 1999 roku).

W dniu 2 stycznia 2003 roku (...) Spółka Akcyjna w S. została połączona z (...) Spółkę Akcyjną w P., która od dnia 13 października 2004 roku działa pod firmą (...) Spółka Akcyjna w P..

Ostatnia z wymienionych spółek zawiązała spółkę (...) Spółkę Akcyjną w P., która prowadzi działalność w zakresie dystrybucji energii elektrycznej. Wraz z nabyciem przez (...) Spółkę Akcyjną w P. zorganizowanej części przedsiębiorstwa na własność wnioskodawczyni przeszły prawa własności wszelkich urządzeń infrastruktury elektroenergetycznej należących do (...) Spółki Akcyjnej w P..

W tak ustalonym stanie faktycznym Sąd Rejonowy uznał, iż wniosek okazał się w przeważającej części zasadny.

Sąd Rejonowy wskazał, iż nowelizacją, która weszła w życie 3 sierpnia 2008 roku ustawodawca wprowadził do systemu prawnego ograniczone prawo rzeczowe w postaci służebności przesyłu. W niniejszym postępowaniu wnioskodawczyni domagała się stwierdzenia nabycia przez zasiedzenie służebności przesyłu w związku z art. 292 k.c. powołując się na niezmiennie i nieprzerwane samoistne posiadanie służebności skutkujące jej zasiedzeniem po upływie lat trzydziestu. W odpowiedzi na wniosek pełnomocnik uczestnika, w pierwszej kolejności stanowczo zanegował dopuszczalność stosowania analogii wynikającej z art. 292 k.c. do służebności przesyłu prezentując poglądy i argumenty przemawiające za słuszością zajętą stanowiska.

W tym względzie Sąd Rejonowy uznał, iż zgodnie z treścią art. 305⁴ k.c. do służebności przesyłu stosuje się odpowiednio przepisy o służebnościach gruntowych. Te z kolei stanowią, że do nabycia służebności gruntowej w drodze zasiedzenia stosuje się przepisy o zasiedzeniu nieruchomości. Zatem nabycie służebności przesyłu może nastąpić po upływie dwudziestoletniego okresu korzystania z rzeczy w dobrej wierze oraz trzydziestoletniego okresu korzystania z rzeczy w przypadku złej wiary (art. 172 k.c.). Przyjęcie dłuższego okresu zasiedzenia wynika z zastosowania art. 9 ustawy z dnia 28 lipca 1990 r. o zmianie ustawy - Kodeks cywilny (Dz.U.1990.55.321), która wprowadziła dłuższe terminy niezbędne do zasiedzenia prawa, a zgodnie z którym do zasiedzenia, którego bieg rozpoczął się przed dniem wejścia w życie niniejszej ustawy, stosuje się od tej chwili przepisy niniejszej ustawy; dotyczy to w szczególności możliwości nabycia prawa przez zasiedzenie.

Na wstępie Sąd Rejonowy wyjaśnił również, że niewątpliwie dopuszczalnym jest zasiedzenie służebności gruntowej o treści służebności przesyłu z możliwością doliczenia okresu jej posiadania sprzed chwili wprowadzenia przepisów regulujących tę instytucję. Jednoznaczne stanowisko w odniesieniu do przedmiotowego zagadnienia zajął Sąd Najwyższy w uchwale z dnia 22 maja 2013 roku, III CZP 18/13.

Sąd Rejonowy ustalił, iż nieruchomość stanowiąca działkę nr (...) od 1959 roku pozostawała przedmiotem własności osób fizycznych. Przez nieruchomość przebiegają cztery linie napowietrzne, w tym jedna linia 110 kV nr (...) wraz z konstrukcją wsporczą, zajmująca pas gruntu stanowiący trapez o długości ramion 225,44 m i 225,49 m, o szerokości w skrajnych punktach 6 m oraz o powierzchni 1352,79 m², oddana do użytku dnia 29.11.1973 r., linii napowietrzna 15 kV nr 26 wraz z konstrukcją wsporczą zajmująca pas gruntu stanowiący trapez o długości ramion 126,59 m i 132,97 m, o szerokości w skrajnych punktach 3,6 m oraz o powierzchni 467,20 m², wybudowana w 1968 r. i linii napowietrzna 15 kV, nr 41 wraz z konstrukcją wsporczą zajmująca pas gruntu stanowiący trapez o długości ramion 112,59 m i 117,61 m, o szerokości w skrajnych punktach 3,9 m oraz o powierzchni 448,60 m², wybudowana w latach 1974-1977. Sąd stwierdził, że wprawdzie świadek R. Ż. wskazywał, iż linie nr 26 i nr 41 zostały przejęte przez Państwo Polskie jako istniejące na ziemiach odzyskanych i na podstawie ustawy o elektryfikacji kraju weszły na majątek poprzednika prawnego Zakładu (...), lecz dokumentacja przedłożona przez wnioskodawcę - począwszy od kartotek obydwu linii poprzez protokoły z ich oględzin - w połączeniu z twierdzeniami samej wnioskodawczyni doprowadziła Sąd do przekonania, iż linia nr 26 została wybudowana w 1968 roku, a linia nr 41 została wybudowana w latach 1974-1977. Brak jest dowodów wskazujących na wcześniejsze istnienie obydwu linii.

Sąd ustalił, że od momentu wybudowania wszystkich trzech linii były one eksploatowane, odbywała się dystrybucja energii, poddawano je okresowym przeglądom, remontowano, w przypadku linii 110 kV nr (...) usuwano zakrzewienia znajdujące się w obrębie słupa, w 1997 r. wykonano malowanie antykorozyjne słupów wraz z konserwacją fundamentów, zaś w przebiegu linii nr 26 w 1997r. przeprowadzono modernizację polegającą na wymianie słupów i w ramach obydwu linii 15 kV na przestrzeni lat dokonywano malowania słupów, wymieniono izolatory i zmieniono słupy drewniane na betonowe. Sąd wskazał nadto, iż korzystanie z urządzeń infrastruktury elektroenergetycznej na działce nr (...) przez przedsiębiorstwa przesyłowe i to bez uzgodnień z właścicielami nieruchomości było okolicznością bezsporną między stronami.

Sąd Rejonowy uznał, iż opisane czynności, dokonywane bez zgody właścicieli działki nr (...), a przedsięwzięte w stosunku do linii energetycznych dowodzą, iż służebność gruntowa o treści służebności przesyłu była przedmiotem posiadania samoistnego przez poszczególne przedsiębiorstwa energetyczne, które nie występowały w charakterze dzierżycieli, lecz we własnym zakresie zajmowały się eksploatacją, dystrybucją, modernizacją linii energetycznych. Przedsiębiorstwa państwowe posiadały zdolność posiadania we własnym imieniu służebności, które wykonywały w stosunku do nieruchomości stanowiących własność osób fizycznych. Nadto w świetle domniemania płynącego z art. 339 k.c. Sąd uznał, iż przesłanka samoistnego posiadania służebności została spełniona.

W dalszej kolejności Sąd badał czy do objęcia w posiadanie tego prawa doszło w dobrej czy w złej wierze i uznał, iż miało ono charakter objęcia w złej wierze. W ocenie Sądu meriti pozytywna wiedza o prawie własności przysługującym osobie trzeciej - osobie fizycznej i ingerencja w jej konstytucyjne prawa, w sytuacji braku decyzji lokalizacyjnych,

czy w przedmiocie pozwolenia na budowę, przesądza o przyjęciu w niniejszej sprawie wniosku, iż do objęcia nieruchomości w posiadanie doszło w złej wierze. Zdaniem Sądu analiza stanu faktycznego wskazuje, że w terminach objęcia służebności w posiadanie, poprzednicy prawni wnioskodawcy (osoby wchodzące w skład organów przedsiębiorstw państwowych) nie mogli pozostawać w usprawiedliwionym przekonaniu, iż posiadanie służebności odpowiadającej aktualnej treści służebności przesyłu jest posiadaniem wykonywanym z poszanowaniem prawa właściciela nieruchomości, na których znajdowały się urządzenia infrastruktury energetycznej. Brak jest bowiem podstaw do usprawiedliwiania błędnego przekonania poprzedników prawnych wnioskodawcy o uprawnieniu do korzystania z nieruchomości znajdującego źródło w decyzji administracyjnej, umowie bądź orzeczeniu sądu. Sąd wskazał też, iż wprawdzie na mocy art. 305⁴ k.c. do służebności przesyłu stosuje się jedynie odpowiednio przepisy o służebnościach gruntowych, w tym przepis art. 292 k.c. odsyłający do formy czynności prawnej warunkującej ważne ustanowienie służebności, jednakże w orzecznictwie ugruntowany został już pogląd, iż w przypadku służebności gruntowych, korzystanie z cudzej nieruchomości w zakresie odpowiadającym treści takiej służebności na podstawie oświadczenia złożonego bez zachowania formy aktu notarialnego jest posiadaniem tej służebności w złej wierze. Służebność przesyłu również polega na korzystaniu z cudzego gruntu, prowadzi do ograniczenia sfery uprawnień właścicielskich, zatem w ocenie Sądu, również w przypadku tej służebności restrykcyjne stosowanie przepisów dotyczących formy czynności mającej na celu ustanowienie służebności ma swoje uzasadnienie. Podkreślono przy tym, iż dysponentem urządzeń przesyłowych były podmioty profesjonalne, posiadające fachową obsługę prawną, które szczególnie powinny dbać o właściwy sposób uregulowania stosunków prawnych, w których uczestniczą.

Sąd podkreślił, że wskazane stanowisko pozostaje w zgodzie ze stanowiskiem samej wnioskodawcy, która również powołuje się na złą wiarę.

Przedmiotem analizy Sądu były również podmioty, które posiadały służebność i czy doszło do przeniesienia posiadania służebności.

Sąd ustalił, iż począwszy od dnia 1 kwietnia 1958 roku Zakład (...) ulegał przekształceniom. Początkowo formą prawną poprzedników prawnych wnioskodawcy były przedsiębiorstwa państwowe, natomiast zarządzeniem Ministra Przemysłu i Handlu nr 196/O./93 z dnia 9 lipca 1993 roku Zakład (...) w S. został przekształcony w jednoosobową spółkę Skarbu Państwa o nazwie Zakład (...) Spółkę Akcyjną w S., której to firma została zmieniona na (...) Spółka Akcyjna w S. (postanowienie Sądu Rejonowego w Szczecinie z dnia 27.12.1999 r.). W dniu 2 stycznia 2003 roku (...) Spółka Akcyjna w S. została połączona z (...) Spółką Akcyjną w P., która od dnia 13 października 2004 r. działa pod firmą (...) Spółka Akcyjna w P.. Ostatnia z wymienionych spółek zawiązała spółkę (...) Spółkę Akcyjną w P., która prowadzi działalność w zakresie dystrybucji energii elektrycznej. Wraz z nabyciem przez (...) Spółkę Akcyjną w P. zorganizowanej części przedsiębiorstwa na własność wnioskodawcy przeszły prawa własności wszelkich urządzeń infrastruktury elektroenergetycznej należących do (...) Spółki Akcyjnej w P.. Przedmiotem działania przedsiębiorstw przesyłowych była i jest eksploatacja sieciowych urządzeń energetycznych, poszczególne podmioty dokonywały przeniesienia własności infrastruktury elektroenergetycznej.

Podkreślono, iż w dokumentacji sporządzonej przez poprzedników prawnych wnioskodawcy przed datą wejścia w życie art. 305⁴ k.c. regulujących instytucję „służebności przesyłu” nie znalazły się i nie mogły się znaleźć zapisy dotyczące wprost przeniesienia posiadania służebności, gdyż instytucja ta w prawie polskim w ogóle nie była uregulowana. Sąd Rejonowy zwrócił uwagę na powiązanie wykonywania posiadania służebności z własnością urządzenia przesyłowego, bowiem własność urządzenia przesyłowego oraz służebność przesyłu wchodzi w skład przedsiębiorstwa, wszelkie więc czynności prawne dotyczące tego przedsiębiorstwa, zgodnie z treścią art. 55 k.c., dotyczą również tych składników. Przeniesienie własności urządzenia przesyłowego jako składnika przedsiębiorstwa daje faktyczną możliwość wykonywania służebności przesyłu, a w konsekwencji decyduje o przeniesieniu posiadania.

Z urzędu, niezależnie od wniosku stron, Sąd jest zobowiązany doliczyć okres posiadania poprzednika prawnego, w razie spełnienia ku temu ustawowych przesłanek. Sąd powinien również ustalić z urzędu od jakiej daty zasiedzenie rozpoczęło swój bieg.

Mając na uwadze powyższe rozważania, Sąd I instancji uznał, iż początek biegu terminu zasiedzenia służebności należy liczyć w dacie objęcia służebności w posiadanie w stosunku do linii nr (...) z dniem 29 listopada 1973 roku, do linii 26 z dniem 31 grudnia 1968 roku, do linii nr 41 z dniem 31 grudnia 1977 roku.

Przy uwzględnieniu 30 letniego okresu zasiedzenia służebności nastąpiło w przypadku linii nr (...) z dniem 30 listopada 2003 roku na rzecz Grupy (...) S.A. w P., linii nr 26 z dniem 1 stycznia 1999 roku na rzecz Zakładu (...) S.A. w S., a linii nr 41 z dniem 1 stycznia 2007 roku na rzecz wnioskodawczyni.

Ustalając podmioty, na rzecz których nastąpiło zasiedzenie, Sąd Rejonowy podniósł, iż nie musiał dokonywać ich wezwania do udziału w sprawie, bowiem wskazane spółki to poprzednicy prawni, których prawa i obowiązki przejęła wnioskodawczyni.

W ramach przebiegu linii przez działkę nr (...) nie miały miejsca awarie wymagające usunięcia, nie dokonywano kontroli, nie zakazywano, ani nie zobowiązywano właścicieli do powstrzymania się od uprawiania gruntów i wznoszenia budowli pod liniami oraz obok słupów, a pod liniami nr 26 i nr 41 nie dokonywano wycinki drzew i krzewów. Powyższe ustalenia poczynione w oparciu o zeznania świadków, przesłuchanie uczestnika oraz dowody z dokumentów (w szczególności protokoły oględzin) skutkowały ustaleniem zakresu służebności i oddaleniem przez Sąd Rejonowy wniosku o zasiedzenie w pozostałej części, tj. co do objęcia treścią prawa służebności wskazanych czynności, bądź obowiązków powstrzymywania się od działania, które z uwagi na charakter wykonywanego prawa powinny polegać na działaniu (korzystaniu z urządzeń), nie zaś na zaniechaniu.

Sąd poddał analizie również decyzję Starosty (...) z dnia 13 stycznia 2012 roku w przedmiocie ograniczenia sposobu korzystania z nieruchomości stanowiącej działkę nr (...) poprzez zezwolenie wnioskodawczyni na przebudowę linii 110 kV. Wskazano w tym względzie, iż stanowiła ona podstawę do korzystania z nieruchomości uczestnika zaistniała już po fakcie nabycia przez poprzednika prawnego wnioskodawczyni służebności gruntowej o treści służebności przesyłu w drodze zasiedzenia z dniem 30 listopada 2003 roku.

Orzeczenie o kosztach sądowych Sąd Rejonowy oparł o treść art. 520 § 1 k.p.c. przejmując, iż każdy uczestnik ponosi koszty związane ze swoim udziałem w sprawie, w związku zaś z tym, iż to wnioskodawczyni wносиła o dopuszczenie dowodu z opinii biegłego geodety, Sąd kwotą 468,78 zł, tj. kwotą nieuiszczonych kosztów sądowych obciążył wnioskodawczynię nakazując od spółki (...) ściąganie wskazanej kwoty.

Apelację od powyższego postanowienia wywiódł uczestnik R. K. i zaskarżając postanowienie w części, tj. w punkcie I, II. i III., wniósł o uchylenie zaskarżonego orzeczenia i przekazanie sprawy do rozpoznania Sądowi I instancji oraz o zasądzenie od wnioskodawcy na rzecz uczestnika kosztów postępowania, w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych. Ewentualnie wniesiono o zmianę zaskarżonego orzeczenia poprzez oddalenie wniosku w całości i zasądzenie kosztów postępowania w I instancji na rzecz uczestnika oraz o zasądzenie od wnioskodawcy na rzecz uczestnika kosztów postępowania apelacyjnego wg norm przepisanych.

Skarżący zarzucił Sądowi pierwszej instancji naruszenie:

1. art. 233 § 1 k.p.c., które miało wpływ na treść rozstrzygnięcia w szczególności poprzez:

a) sprzeczności poczynionych w postanowieniu ustaleń faktycznych z treścią zebranego w sprawie materiału dowodowego w szczególności poprzez ustalenie, że poprzednik prawny wnioskodawcy powstały w wyniku podziału przedsiębiorstwa państwowego posiadał służebność o treści odpowiadającej służebności przesyłu, że trwale urządzenia w postaci słupów na działkach uczestnika ad. 1 oraz rozpięte na nich przewody dowodziły od chwili ich posadowienia, że następuje korzystanie z nieruchomości w zakresie służebności, podczas gdy z treści zebranego w sprawie materiału dowodowego nie wynika nieprzerwany ciąg przeniesień posiadania służebności i linii energetycznych objętych wnioskiem o ustanowienie służebności przesyłu oraz podczas gdy z treści zebranego w sprawie materiału dowodowego nie wynika czy i kiedy przeniesiono posiadanie służebności gruntowej o treści służebności przesyłu lub czy i kiedy przeniesiono posiadanie służebności przesyłu lub czy i kiedy przeniesiono

posiadanie linii energetycznych objętych wnioskiem ze Skarbu Państwa na „ Zakład (...) w S.”, a także na rzecz dalszych następców prawnych, bowiem nie ma w aktach sprawy dokumentów w postaci protokołów, decyzji, ani umów dotyczących „stricte” przeniesienia posiadania linii energetycznych oraz potwierdzających przeniesienie posiadania linii energetycznych (w szczególności wnioskodawca nie przedstawił protokołu ustaleń Komisji na podstawie zarządzenia Ministra Przemysłu nr 48/ORG/89 z 27.01.1989 r.) oraz potwierdzających przeniesienie posiadania służebności ze Skarbu Państwa na nowoutworzone przedsiębiorstwa przesyłowe;

2. art. 2 Konstytucji w związku z art. 21 ust. 1 i art. 21 ust. 2 Konstytucji - poprzez ich błędną wykładnię i niewłaściwe zastosowanie, zgodnie z którymi Rzeczpospolita Polska jest demokratycznym państwem prawnym, urzeczywistniającym zasady sprawiedliwości społecznej, co wyraża m.in. zasadę pewności prawa oraz zasadę nie działania prawa wstecz oraz zasadę zaufania obywateli do działań Państwa w zakresie stanowienia i stosowania prawa - które miało wpływ na treść rozstrzygnięcia w związku z tym, że Sąd I instancji stwierdził w drodze wykładni że art. 292 k.c. w związku z art. 285 k.c. pozwala na zasiedzenie służebności gruntowej o treści służebności przesyłu, które miało wpływ na treść rozstrzygnięcia niniejszej sprawy;

3. art. 64 ust 2 i ust. 3 Konstytucji w zw. z art. 31 ust. 1 i ust. 3 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej poprzez ich błędną wykładnię i niewłaściwe zastosowanie - zgodnie z którymi własność może być ograniczona tylko w drodze ustawy i tylko w zakresie, w jakim nie narusza ona istoty prawa własności przy uwzględnieniu zasady równej dla wszystkich ochrony własności i innych praw majątkowych - które miało wpływ na treść rozstrzygnięcia w związku z tym, że Sąd I instancji stwierdził w drodze wykładni że art. 292 k.c. w związku z art. 285 k.c. pozwala na zasiedzenie służebności gruntowej o treści służebności przesyłu, które miało wpływ na treść rozstrzygnięcia niniejszej sprawy;

4. naruszenie prawa materialnego:

a) art. 285 § 1 i 2 k.c. poprzez jego błędną wykładnię i niewłaściwe zastosowanie polegające na przyjęciu, że przesłanka zasiedzenia jest spełniona także wówczas, gdy służebność gruntowa ułatwia funkcjonowanie przedsiębiorstwa przesyłowego, podczas gdy przesłanką nabycia służebności gruntowej o treści służebności przesyłu przez zasiedzenie jest zwiększenie użyteczności nieruchomości władnącej, co wymaga oznaczenia nieruchomości władnącej zgodnie art. 285 § 1 i § 2 k.c. w zw. z art. 145 k.c.;

b) art. 285 § 1 i 2 k.c. poprzez jego niewłaściwą interpretację i zastosowanie wykładni rozszerzającej odnośnie tego przepisu, które to zabiegi interpretacyjne doprowadziły do formułowania przepisów z całkowitym pominięciem ich treści językowej, co w konsekwencji doprowadziło do przyjęcia, iż w niniejszej sprawie doszło do zasiedzenia służebności gruntowej w treści odpowiadającej służebności przesyłu na rzecz wnioskodawcy;

c) art. 3 k.c. poprzez jego niezastosowanie, co w konsekwencji doprowadziło do uwzględnienia wniosku o zasiedzenie, podczas gdy bieg terminu potrzebny do zasiedzenia służebności przesyłu może biec dopiero od dnia, w którym to prawo zostało ustanowione, tj. od dnia 3 sierpnia 2008 r.,

d) art. 292 k.c., art. 305⁴ k.c., art. 348 k.c., art. 352 § 2 k.c., art. 176 § 1 k.c. poprzez ich błędną wykładnię i niewłaściwe zastosowanie w szczególności poprzez bezpodstawne przyjęcie, że doszło do nieprzerwanego ciągu przeniesień posiadania służebności przesyłu oraz służebności gruntowej na prawach służebności przesyłu pomimo braku w aktach sprawy decyzji przekazujących posiadanie linii energetycznej i służebności pomiędzy poszczególnymi poprzednikami prawnymi wnioskodawcy, pomimo braku w aktach sprawy umów przekazujących posiadanie służebności i linii energetycznej, pomimo braku w aktach sprawy protokołów zdawczo - odbiorczych, poprzez bezpodstawne przyjęcie, że może nastąpić przeniesienie posiadania linii energetycznej oraz że może nastąpić przeniesienie posiadania służebności przesyłu i służebności gruntowej na podstawie samego tylko przepisu bez sporządzenia decyzji przekazujących posiadanie linii energetycznej i służebności, bez sporządzenia umów przekazujących posiadanie służebności i linii energetycznej, bez sporządzenia protokołów zdawczo - odbiorczych;

e) art. 5 k.c. polegające na uwzględnieniu wniosku o zasiedzenie w sytuacji, gdy zarzut ten jest sprzeczny z zasadami współżycia społecznego i zmierza w istocie do obejścia przepisów prawa dotyczących służebności przesyłu wprowadzonych do ustawy i obowiązujących od dnia 3 sierpnia 2008 roku.

W odpowiedzi na apelację uczestniczka postępowania (...) S.A. w P. wniosła o jej oddalenie w całości oraz o zasądzenie od apelującego uczestnika na rzecz (...) S.A. w P. kosztów postępowania odwoławczego, wraz z kosztami zastępstwa procesowego według norm przepisanych.

Odpowiedź na apelację złożyła także wnioskodawczyni (...) Sp. z o.o. w P. wnosząc o jej oddalenie w całości oraz o zasądzenie od apelującego uczestnika na rzecz wnioskodawczyni kosztów postępowania odwoławczego, wraz z kosztami zastępstwa procesowego według norm przepisanych.

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

Apelacja okazała się zasadna w tym znaczeniu, że mimo bezzasadności zarzutów w niej zawartych umożliwiła kontrolą instancyjną zaskarżonego postanowienia i w konsekwencji stwierdzenie nierozpoznania istoty sprawy i konieczności przeprowadzenia postępowania dowodowego praktycznie co wszystkich istotnych dla rozstrzygnięcia okoliczności, w rozumieniu art. 386 § 4 k.p.c., co pociągało za sobą konieczność wydania orzeczenia o charakterze kasatoryjnym.

Odnosząc się w pierwszej kolejności do zarzutów apelującego, wskazać trzeba, że w orzecznictwie ugruntowanym jest stanowisko, że przed wejściem w życie art. 305¹-305⁴ k.c. było dopuszczalne nabycie w drodze zasiedzenia na rzecz przedsiębiorcy służebności odpowiadającej treścią służebności przesyłu. Tak orzekł Sąd Najwyższy m. in. w uchwale z dnia 22 maja 2013 roku, III CZP 18/13. Sąd Okręgowy w pełni podziela ten pogląd prawny i zbędnym jest powielanie słusznych wywodów zawartych w uzasadnieniu ww. uchwały i szeregu innych orzeczeń Sądu Najwyższego.

Stosownie do dyspozycji art. 176 § 1 kc, jeżeli podczas biegu zasiedzenia nastąpiło przeniesienie posiadania, obecny posiadacz może doliczyć do czasu, przez który sam posiada, czas posiadania swego poprzednika. Jeżeli jednak poprzedni posiadacz uzyskał posiadanie nieruchomości w złej wierze, czas jego posiadania może być doliczony tylko wtedy, gdy łącznie z czasem posiadania obecnego posiadacza wynosi przynajmniej lat trzydzieści.

Wbrew stanowisku apelującego istnieją podstawy do przyjęcia, że wnioskodawca podźwignął obciążający go ciężar dowodu w zakresie ww. okoliczności.

Przypomnienia wymaga, że w postanowieniu z dnia 6 marca 2015 roku (III CSK 192/14) Sąd Najwyższy wywiódł, że ustawodawca nie stworzył żadnych szczególnych zasad regulujących przeniesienie posiadania służebności w tym także o treści odpowiadającej służebności przesyłu, a zatem należy do niego stosować ogólne reguły ustalone w art. 348 - 351 k.c.

Jakkolwiek, więc obowiązek wykazania, że takie przeniesienie posiadania miało miejsce obciąża osobę, która powołuje się na art. 176 § 1 k.c., to eksponowane przez skarżącego zaniechania po stronie wnioskodawczyni w zakresie przedłożenia pełnej dokumentacji, w tym przykładowo protokołu zdawczo – odbiorczego z przekazania – przejęcia linii energetycznych, sporządzonego w związku z zarządzeniem Ministra Przemysłu i Handlu nr 196/O./93, z dnia 9 lipca 1993 roku, nie może przemawiać za uznaniem, że wnioskodawczyni ciężaru tego nie podźwignęła. Skoro wnioskodawczyni dysponuje dokumentacją techniczną i eksploatacyjną tych linii, to zgodnie z zasadami logiki musiało wcześniej pomiędzy nią, a jej poprzednikami prawnymi, to jest najpierw Skarbem Państwa, a następnie odpowiednimi przedsiębiorstwami państwowymi, dojść do przeniesienia posiadania tychże linii. Pogląd przeciwny czyniłby ocenę dowodów sprzeczną z zasadami logiki i jako taką wadliwą, w rozumieniu art. 233 § 2 k.p.c.

Niezależnie od powyższego zwrócić jeszcze należy uwagę na szczególny charakter przedmiotowych urządzeń – w postaci linii energetycznych wysokiego i średniego napięcia, które nie mogły być, w tym zwłaszcza w poprzednich realiach ustrojowych i gospodarczych (gospodarki centralnie planowanej), wykorzystywane przez różne, niemożliwe

do precyzyjnego określenia podmioty, a przeciwnie były przedmiotem eksploatacji przez wyznaczone na danym terenie specjalistyczne przedsiębiorstwo państwowe.

Możliwym jest, więc skonstruowanie wniosku o ciągłości posiadania i jego przeniesieniu na Zakład (...) i dalej wnioskodawczynię, także w oparciu o domniemanie faktyczne, w trybie art. 231 k.p.c.

Reasumując w sprawie należało przyjąć, za wykazane przeniesienie posiadania wszystkich trzech linii i w konsekwencji także związanych z nimi służebności za okres poprzedzający dzień 1 lutego 1989 roku – konkretnie od chwili rozpoczęcia eksploatacji danych linii, finalnie na wnioskodawczynię, skutkujące możliwością doliczenia przez nią posiadania służebności przez poprzednich posiadaczy, począwszy od Skarbu Państwa - w trybie art. 176 § 1 k.c.

Dodatkowo wskazania wymaga, że bez znaczenia dla ustalenia początku okresu posiadania przez przesyłowe przedsiębiorstwo państwowe służebności gruntowej o treści odpowiadającej służebności przesyłu pozostaje data 1 lutego 1989 roku. W postanowieniu z dnia 14 października 2015 roku, V CSK 5/15, Sąd Najwyższy wyjaśnił, że z uwagi na treść art. 128 k.c. do dnia 1 lutego 1989 roku obowiązywała zasada jednolitej własności państwowej, co oznacza że Skarb Państwa był właścicielem zarówno nieruchomości państwowych, jak i mienia (urządzeń przesyłowych) państwowych osób prawnych pozostających w zarządzie tych osób. Uchylenie tego przepisu nie powodowało z mocy prawa uwłaszczenia przedsiębiorstw państwowych na składnikach mienia pozostających w ich zarządzie i do czasu uwłaszczenia tych przedsiębiorstw, również w zakresie urządzeń przesyłowych Skarb Państwa, był nadal właścicielem urządzeń przesyłowych. Bieg posiadania służebności przez przedsiębiorstwo w swoim imieniu i na swoją rzecz mógł się rozpocząć dopiero w dniu 5 grudnia 1990 roku. W postanowieniu z dnia 4 lipca 2014 roku, II CSK 551/13, Sąd Najwyższy w pełni przekonywająco wywiódł, że z chwilą wejścia w życie ustawy z dnia 31 stycznia 1989 r. o zmianie ustawy - Kodeks cywilny zniesiona została zasada, że jedynie Skarbowi Państwa może przysługiwać prawo własności mienia państwowego, w wyniku czego państwowe osoby prawne uzyskały zdolność prawną w zakresie nabywania składników majątkowych na własność. Zmiana art. 128 k.c. dokonana tą ustawą nie spowodowała jednak przekształcenia przysługujących państwowym osobom prawnym - z mocy przepisów kodeksu cywilnego i ustaw szczególnych - uprawnień do części mienia ogólnonarodowego, pozostających w ich zarządzie w dniu wejścia w życie tej ustawy. Dopiero w art. 2 ust. 1 ustawy z dnia 29 września 1990 r. o zmianie ustawy o gospodarce gruntami i wywłaszczaniu nieruchomości (Dz.U. Nr 79, poz. 464) uregulowano, że grunty stanowiące własność Skarbu Państwa lub własność gminy (związku międzygminnego), z wyjątkiem gruntów Państwowego Funduszu Ziemi, będące w dniu wejścia w życie ustawy w zarządzie państwowych osób prawnych innych niż Skarb Państwa, stają się z tym dniem z mocy prawa przedmiotem użytkowania wieczystego; nie narusza to praw osób trzecich; uprawnienia państwowych gospodarstw rolnych do będących w dniu wejścia w życie ustawy w ich zarządzie gruntów stanowiących własność państwa reguluje odrębna ustawa. Prawo zarządu istniejące w dniu 5 grudnia 1990 roku po stronie państwowych osób prawnych w stosunku do gruntów stanowiących własność Skarbu Państwa lub własność gminy (z wyjątkiem gruntów Państwowego Funduszu Ziemi) przekształciło się, więc z mocy prawa z tym dniem w prawo użytkowania wieczystego w rozumieniu kodeksu cywilnego, natomiast w odniesieniu do budynków, innych urządzeń i lokali znajdujących się na tych gruntach - w prawo własności. Skoro w okresie od dnia 1 lutego 1989 roku do dnia 1 października 1990 roku przedsiębiorstwo przesyłowe w dalszym ciągu miało tylko w zarządzie, tj. w dzierżeniu, przedmiotowe urządzenia przesyłowe, to nie było ich posiadaczem, a zatem nie mógł być na jego rzecz termin zasiedzenia związanej z nimi służebności. W tym czasie termin zasiedzenia biegł nadal na rzecz Skarbu Państwa, skoro był on właścicielem przedmiotowych urządzeń. Uwłaszczenie majątkiem nieruchomości przedsiębiorstw przesyłowych nastąpiło w dniu 5 grudnia 1990 roku i jego skutkiem było przekształcenie ich zarządu w odniesieniu do urządzeń przesyłowych w posiadanie odpowiadające treści służebności przesyłu, tj. w posiadanie zależne mogące prowadzić do zasiedzenia służebności.

Sąd Rejonowy, de facto kierując się wyłącznie stanowiskiem wnioskodawczyni, zaprezentowanym przez nią we wniosku stwierdził, iż linia nr 26 została wybudowana w 1968 roku, a linia nr 41 została wybudowana w latach 1974-1977.

Tymczasem już to z zeznań zawnioskowanego przez wnioskodawczynię świadka R. Ż. wynika, że obie te linie zostały przejęte przez Państwo Polskie jako mienie ponemieckie, istniejące na ziemiach odzyskanych i przez cały okres powojenny były eksploatowane.

Prace, które Sąd potraktował jako budowę tych linii w latach 60 – tych i 70 – tych ubiegłego Wieku miały zatem jedynie charakter modernizacji istniejących już linii. Wbrew zapatrywaniu Sądu pierwszej instancji przeciwnego wniosku nie można wysnuć tylko na podstawie zawartych już w aktach sprawy kartotek obydwu linii i protokołów z ich oględzin.

Podkreślenia wymaga, że jeżeli nie doszło do zmiany przebiegu tych linii w obrębie przedmiotowej nieruchomości, a jedynie do wymiany słupów z drewnianych na betonowe i jeżeli nowe zostały posadowione w miejscu, w którym stały stare, to nie doszło do przerwania ciągłości posiadania służebności, rozpoczętego w dniu 1 czerwca 1965 roku, o czym szerzej w dalszej części niniejszych rozważań. W szczególności nie można by w takim przypadku mówić o budowie nowej linii elektroenergetycznej i rozpoczęciu wraz z nią posiadania innej niż wcześniejsza służebności przesyłu.

Koniecznym jest przeto precyzyjne ustalenie tych okoliczności, w tym w drodze uzupełniającego przesłuchania świadka R. Ż., którego zeznania w tym przedmiocie dotyczyły jednej tylko z linii średniego napięcia.

Jest istotnym, że ww. podał, że w Rejonie Energetycznym G. znajduje się dokumentacja remontów obu linii średniego napięcia, do przedłożenia której należy zobowiązać wnioskodawczynię i uczestniczkę, pod rygorem skutków z art. 233 § 2 k.p.c.

Okoliczności te wymagają w sprawie ustalenia, albowiem mogło dojść do sytuacji, że upływ terminu zasiedzenia nastąpił w czasie kiedy zasiedzenie służebności gruntowej o treści odpowiadającej służebności przesyłu mogło nastąpić wyłącznie przez Skarb Państwa.

Trzeba tu uwzględnić, że stosownie do art. 172 k.c. – w jego brzmieniu przed wejściem w życie ustawy z dnia 28 lipca 1990 r. o zmianie ustawy – Kodeks cywilny (Dz.U. z 1990 r. nr 55, poz. 321) - posiadacz nieruchomości nie będący jej właścicielem nabywa własność, jeżeli posiada nieruchomość nieprzerwanie od lat dziesięciu jako posiadacz samoistny, chyba że uzyskał posiadanie w złej wierze (zasiedzenie) (§ 1). Po upływie lat dwudziestu posiadacz nieruchomości nabywa jej własność, choćby uzyskał posiadanie w złej wierze. (§ 2). Przepis w powyższym brzmieniu znajdował zastosowanie do stanów, jakie miały miejsce przed dniem wejścia w życie ustawy nowelizującej Kodeks cywilny z 1990 roku, w tym do zasiedzenia, którego bieg rozpoczął się przed dniem wejścia w życie kodeksu cywilnego. W świetle bowiem art. XLI § 1 ustawy z dnia 23 kwietnia 1964 r. Przepisy wprowadzające kodeks cywilny (Dz.U. z roku 1964 r., nr 16, poz. 94 ze zm.; dalej: p.w.k.c.), do zasiedzenia, którego bieg rozpoczął się przed dniem wejścia w życie kodeksu cywilnego, stosuje się od tej chwili przepisy tego kodeksu; dotyczy to w szczególności możliwości nabycia prawa przez zasiedzenie. Przy czym zgodnie z art. XLI § 2 p.w.k.c., jeżeli termin zasiedzenia według kodeksu cywilnego jest krótszy niż według przepisów dotychczasowych, bieg zasiedzenia rozpoczyna się z dniem wejścia kodeksu w życie; jeżeli jednak zasiedzenie rozpoczęte przed dniem wejścia w życie kodeksu cywilnego nastąpiłoby przy uwzględnieniu terminu określonego w przepisach dotychczasowych wcześniej, zasiedzenie następuje z upływem tego wcześniejszego terminu. W świetle zaś art. 50 § 1 i 2 dekretu z dnia z dnia 11 października 1946 r. Prawo rzeczowe (Dz.U. z 1946 r., nr 57, poz. 319), który wszedł w życie z dniem 1 stycznia 1947 roku, niezbędny do nabycia własności nieruchomości przez zasiedzenie okres posiadania w przypadku posiadacza w dobrej wierze wynosił 20 lat, a w przypadku posiadacza w złej wierze – 30 lat.

W okolicznościach sprawy, gdyby przyjąć, że nie doszło do przebudowy żadnej z linii średniego napięcia, połączonej ze zmianą jej przebiegu, to posiadanie służebności rozpoczęłoby się co do zasady wraz z chwilą utraty przez nieruchomość obciążoną statusu nieruchomości państwowej – dnia 21 listopada 1959 roku, jednakże wobec wejścia w życie Kodeksu cywilnego początek biegu zasiedzenia miałyby miejsce w dniu 1 stycznia 1965 roku i okres zasiedzenia, przy uwzględnieniu bezspornie występującej złej wiary posiadacza służebności upłynąłby z dniem 1 stycznia 1985 roku.

Okoliczności te mają istotne znaczenie dla rozstrzygnięcia, albowiem nabycie służebności przez zasiedzenie następuje przez podmiot, który w chwili zakończenia biegu terminu zasiedzenia, był jej posiadaczem, a wedle niebudzącego żadnych wątpliwości stanowiska Sądu Najwyższego wyrażonego w uchwale 7 sędziów z dnia 11 czerwca 2015 roku (III CZP 112/14) stwierdzenie zasiedzenia własności nieruchomości może nastąpić tylko na rzecz osoby wskazanej przez wnioskodawcę lub innego uczestnika postępowania.

Jeżeli zatem w toku ponownego rozpoznania sprawy Sąd ustali, że istnieją podstawy do stwierdzenia nabycia zasiedzenia przedmiotowych służebności w zakresie obu linii średniego napięcia przez Skarb Państwa i jednocześnie uczestnicy postępowania nie sformułują w tym przedmiocie żądania wniosku, to koniecznym będzie oddalenie wniosku co do tych dwóch linii.

W zakresie zasiedzenia służebności wszystkich trzech linii orzeczenie Sądu pierwszej instancji jest wadliwe także i z tego względu, że w sprawie nie doszło do sporządzenia map obrazujących przebieg zasiedzanych służebności według zasad przewidzianych w przepisach o prowadzeniu ksiąg wieczystych, co było wymagane tak zgodnie z § 135 poprzednio obowiązującego rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 25 czerwca 2015 r. Regulamin urzędowania sądów powszechnych, jak i jest obecnie wymogiem w świetle § 155 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 23 grudnia 2015 r. Regulamin urzędowania sądów powszechnych. Tymczasem do opinii biegłego zostały dołączone jedynie szkice, określone jako pomiary powierzchni rzutów skrajnych przewodów elektrycznych na działce nr (...).

Przy rozstrzygnięciu przestrzennego zasięgu podlegającej zasiedzeniu służebności decydujący jest zakres faktycznego korzystania przez przedsiębiorstwo przesyłowe z obciążonej nieruchomości, a nie wynikające z odpowiednich przepisów strefy oddziaływania linii elektroenergetycznej. W tym przedmiocie Sąd Okręgowy podziela znajdujący odpowiednie zastosowanie w rozpoznawanej sprawie pogląd Sądu Najwyższego wyrażony w najnowszej uchwale z dnia 11 grudnia 2015 roku (III CZP 88/15), gdzie wywiedziono, że obszar strefy kontrolowanej określonej w § 10 w związku z § 110 rozporządzenia Ministra Gospodarki z dnia 26 kwietnia 2013 r. w sprawie warunków technicznych, jakim powinny odpowiadać sieci gazowe i ich usytuowanie (Dz.U. 2013, poz. 640) oraz w załączniku nr 2 do tego rozporządzenia, nie pokrywa się z zakresem obciążenia nieruchomości służebnością przesyłu (art. 305¹ k.c.), ustanowioną dla gazociągu wybudowanego przed dniem 12 grudnia 2001 roku.

Jest także istotnym, że Sąd jest związany żądaniem wniosku co do przestrzennych granic zasiedzenia, w tym znaczeniu, że nie może orzekać ponad takie żądanie, co częściowo miało miejsce w rozpoznawanej sprawie. Nie dotyczy to oczywiście drobnych, nieistotnych różnic, wynikających z pomyłki wnioskodawcy, czy błędu dokonanego przezeń pomiaru.

Podkreślenia wymaga, że bez znaczenia dla rozstrzygnięcia pozostaje okoliczność, że w stosunku do spornej linii 110 kV została w 2012 roku wydana decyzja o tak zwanym częściowym wywłaszczeniu przedmiotowej nieruchomości, jak też, że w jej następstwie doszło do częściowej zmiany przebiegu tej linii. Jakkolwiek w orzecznictwie ugruntowanym jest już pogląd, że wykonywanie uprawnień w zakresie wynikającym z decyzji wydanej na podstawie art. 35 ust. 1 i 2 ustawy z 1958 r. o zasadach i trybie wywłaszczania nieruchomości, stanowiącej tytuł prawny do ich wykonywania, nie prowadzi do nabycia przez zasiedzenie służebności gruntowej odpowiadającej treści służebności przesyłu (por np: postanowienie SN z dnia 13 lutego 2015 r., II CSK 330/14) i pogląd ten jest aktualny także co do odpowiednich regulacji zawartych w obecnie obowiązującej ustawie z dnia 21 sierpnia 1997 r. o gospodarce nieruchomościami, to należy uwzględnić, że obie te okoliczności nastąpiły już po upływie terminu zasiedzenia służebności gruntowej w zakresie korzystania z tej linii w dotychczasowym jej przebiegu i wobec faktu, że zasiedzenie służebności następuje z mocy prawa, nie miały wpływu na jego zaistnienie - nabycie przez przedsiębiorcę przesyłowego służebności gruntowej o treści odpowiadającej służebności przesyłu. Sąd Rejonowy słusznie przyjmował, że zasiedzenie takie w sposób oczywisty następowało co do korzystania z nieruchomości obciążonej w zakresie eksploatacji linii w jej pierwotnych przebiegu i kształcie, to jest przed przebudowy.

Mając na uwadze wszystko powyższe, należało na podstawie art. 386 § 4 k.p.c., w zw. z art. 13 § 2 k.p.c., orzec jak w sentencji postanowienia. Orzeczenie kasatoryjne nie obejmuje rozstrzygnięcia zawartego w punkcie IV. przedmiotowego postanowienia, od którego nie została wywiedziona apelacja.

Ponownie rozpoznając sprawę Sąd Rejonowy uwzględni zaprezentowaną powyżej ocenę prawną i przeprowadzi postępowanie dowodowe w zakresie koniecznych dla prawidłowego rozstrzygnięcia sprawy okoliczności.

Orzeczenie o kosztach postępowania apelacyjnego zapadło na podstawie art. 108 § 2 k.p.c.

SSO Violetta Osińska SSO Sławomir Krajewski SSO Agnieszka Tarasiuk - Tkaczuk